

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IQTISODIYOT FAKULTETI

Qo'lyozma huquqida
UDK:338.48(575.1)

BEDILOVA NILUFAR RAVSHAN QIZI

O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY
DAVLATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH

70310102 — "Iqtisodiyot" (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) mutaxassisligi
bo'yicha magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar:

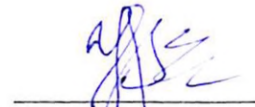
I.f.d., prof. Umarova G.

TOSHKENT-2024

Magistrlik dissertatsiya ishi “Yashil” iqtisodiyot kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan.

35 -sonli bayonnoma “ 26 ” aprel 2024 y.

Ilmiy rahbar: **G.G.Umarova**

Talaba: **N.Bedilova**

Dissertatsiya Iqtisodiyot fakultetida 2024 yil “ 20 ” 05

№ 1/11 raqami bilan ro'yhatga olingan.

“Himoyaga tavsiya etiladi”

“Yashil” iqtisodiyot kafedrasini
mudiri, prof. I.Xotamov

“ 07 ” may 2024 yil

Himoya 2024 yil “ 21 ” 05 soat 14⁰⁰ da

“TEXNOPARK” MCHJda bo'lib o'tadi.

MUNDARIJA	3
Annotatsiya.....	4
Keltirilgan jadvallar ro'yxati.....	6
Keltirilgan rasmlar ro'yxati.....	7
Keltirilgan qisqartmalar.....	7
KIRISH	8
Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi	9
Tadqiqot maqsadi va vazifasi	9
Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	10
Tadqiqot obyekti va predmeti.....	11
Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	11
Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	12
I BOB. ADABIYOTLAR SHARHI	13
1.1 Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi	13
1.2 Mavzuga oid mahalliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	13
1.3 Mavzuga oid adabiyotlar sharhi	13
II BOB. METODOLOGIYA	13
2.1. Ma'lumotlarni to'plash jarayoni	14
2.2 Tahlil uchun qo'llaniladigan usullar	15
2.3 Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar	15
2.4 Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi	16
2.5 Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar	16
III BOB. TAHLIL VA NATIJALAR	16
3.1 Ichki turizmning nazariy-uslubiy asoslari.....	16
3.2 O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda davlatning roli.....	30
3.3 Rivojlangan mamlakatlarda ichki turizmni rivojlantirish tajribasi (Turkiya, Ispaniya, Fransiya misolida)	44
3.4 Rivojlangan davlatlar tajribasi asosida mamlakatimiz ichki turizm salohiyatidan foydalanib istiqbolda daromadlarni oshirish	55
XULOSA	71
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	73

Annotatsiya

Turizm sohasida davlat siyosati istiqbolda hududlar va ularning infratuzilmasini kompleks jadal rivojlantirishda turizm sohasi yetakchilik qilishi, dolzarb ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarni yechish, ish o'rinlarini ko'paytirish, hududlar diversifikatsiyasi va rivojlanishini ta'minlash, aholining daromadlari, yashash darajasi va sifatini oshirish hamda mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va imidjini yaxshilashga qaratilgan yo'nalish hisoblanadi. Ilmiy ishimiz maqsadi mintaqaviy turizmni rivojlantirishda nazariy va amaliy yo'llarini ishlab chiqish va muammolarga yechim topishdan iborat.

O'z tabiatiga ko'ra turizm ma'lum bir resurslar, jo'g'rofiy omillar va mintaqaviy o'ziga xosliklar bilan bog'liqdir. Mamlakatning jahon turistik bozoridagi raqobatbardoshligini va turistik jozibadorligini oshirish maqsadida turizmning shakllanishi va rivojlanishini mintaqaviy yondashuv asosida tahlil qilish maqsadga muvofiqdir. Shu munosabat bilan O'zbekistonda mintaqaviy turizm rivojlanishiga qaratilgan yangicha yondashuvlarni ishlab chiqishga bo'lgan ehtiyoj nazariy qarashlarni o'rganib chiqishni talab etmoqda. Ushbu muammoga oid ilmiy ishlarda mintaqaviy turizm tushunchasiga turli xil nazariy qarashlar mavjud. Bu borada to'plangan nazariy va amaliy tajribalaraning tahlilidan kelib chiqib mintaqalarda turizm rivojlanishining iqtisodiy siyosati, reja va dasturlarini ishlab chiqish talab etiladi. Mintaqaviy turizmni mohiyatan tushinishda bevosita tabiyatshunoslik fani bilan bog'lash kerak. Hududlarni yaxshi bilish va ilmiy baholashda kerak. Mintaqaviy turizm nazariyasi ilmiy ishimizga qarashlarni boshlab beradi.

Kalit so'zlar: xalqaro turizm, ichki turizm, mintaqaviy turizm, ekoturizm, davlatning turizmni rivojlantirishda olib borayotgan siyosati, iqtisodiy tahlil, hududlarni turizm salohiyati, turizmda tadqiqotlar, turizm nazariyasi, turizm industriyasi, mavzu, muammo, aholini turizm savodxonligi.

Abstract

The state policy in the field of tourism is that the tourism sector should take the lead in the complex and rapid development of regions and their infrastructure, solve current socio-economic tasks, increase jobs, ensure the diversification and development of regions, increase the income of the population, the level and quality of life, and the country's is a direction aimed at improving investment attractiveness and image. The goal of our scientific work is to develop theoretical and practical ways to develop regional tourism and find solutions to problems.

By its nature, tourism is associated with certain resources, geographical factors and regional peculiarities. In order to increase the country's competitiveness and tourist attractiveness in the world tourist market, it is appropriate to analyze the formation and development of tourism based on a regional approach. In this regard, the need to develop new approaches to the development of regional tourism in Uzbekistan requires the study of theoretical perspectives. There are different theoretical views on the concept of regional tourism in scientific works on this problem. Based on the analysis of theoretical and practical experiences collected in this regard, it is required to develop economic policies, plans and programs for the development of tourism in the regions. To understand the essence of regional tourism, it is necessary to connect it directly with the science of natural science. A good knowledge of the areas and scientific evaluation is necessary. The theory of regional tourism is the starting point for our scientific work.

Key words: international tourism, domestic tourism, regional tourism, ecotourism, the policy of the state in the development of tourism, economic analysis, tourism potential of regions, research in tourism, theory of tourism, tourism industry, topic, problem, in tourism current issues, tourism literacy of the population.

KIRISH

Jahonda turizm industriyasi faoliyati va raqobati kuchayishi turizm sohasi barqarorligini ta'minlashda ichki turizm imkoniyatlaridan foydalanishni talab etmoqda. Rivojlangan davlatlar tomonidan mahalliy ya'ni ichki turizmni rivojlantirish yo'lida olib borilayotgan ishlar, mahalliy turistlar va tashkilotlarga berilayotgan imkoniyatlar iqtisodiyotning o'sishiga olib kelmoqda. BMTning Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO) ma'lumotiga ko'ra, turizmdan olingan foyda hisob-kitoblariga ko'ra, 2023-yilda 3,3 trillion AQSh dollarini yoki global yalpi ichki mahsulotning 3 foizini tashkil etadi, buni 2019-yildagi ko'rsatkich bilan taqqoslaganda ichki va xalqaro sayohatlar hisobi o'sganligini ko'rishimiz mumkin. 2023-yilda ishlab chiqilgan maxsus dasturlar ijrosi, xalqaro turizmni 2024-yilda pandemiyadan oldingi darajani to'liq tiklanishi kutilmoqda .

Turizm sektori uchun ijobiy prognoz BMTning turizm bo'yicha indeksining so'nggi so'rovida o'z aksini topdi, turizm sohasi mutaxassislarning 67 foizi 2023-yilga nisbatan 2024-yilda yaxshilanishini prognoz qilmoqda.

Turistlarning ichki turizmga bo'lgan qiziqishlarini ortishi orqali sohadagi barqaror o'sishni ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Jahonda mamlakatlar ichki turizmni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslarni takomillashtirish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Ichki turizmni rivojlantirish tendensiyalarini belgilash, milliy iqtisodiyotga muvofiq keluvchi ichki turizmni rivojlantirish modelini ishlab chiqish, ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni hamda turistik faoliyatni boshqarishda tashkilotlar va turistlar hamkorlik aloqalarini mustahkamlash, ichki turizmning salohiyati darajasini baholash, uni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi uslubiy asoslarini takomillashtirish bu boradagi ilmiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi.

O'zbekistonda iqtisodiyotni tarkibiy qayta qurish, yetakchi tarmoqlarni modernizatsiya qilish, innovatsion rivojlantirishga qaratilgan islohotlar doirasida turizm sohasiga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. 2022-2026-yillarga